

Makkelijke geboor

Door de grote toename van het aantal witblauwkruisingskalveren wordt de vleesveehouderij kritischer op de kwaliteit van de dieren. Voor te lichte kalveren wordt nauwelijks een meerprijs betaald. Het gebruik van de beschikbare fokwaarden geeft handvatten. Maar de wens is om indexen te ontwikkelen die wat zeggen over de kwaliteit van het kalf.

TEKST FLORUS PELLIKAAN

Het gebruik van Belgisch witblauwe gebruikskruisingsstieren heeft het afgelopen jaar door het fosfaatreductieplan een grote vlucht genomen. Fanatieke holsteinfokkers die nog nooit een witblauwe in het stikstofvat hadden gehad, gingen overstag. Het huidige witblauwgebruik op de Nederlandse melkveestapel schommelt inmiddels zo rond een derde van alle inseminaties. De meestgebruikte witblauwstier registreerde in het boekjaar 2016-2017 maar liefst bijna 70.000 inseminaties. Van bewust gebruik van witblauwstieren blijkt in de praktijk echter weinig. Waar veehouders van de selectie van

melkveestieren vaak nog wel studie maken, geldt dat voor witblauwe gebruikskruisingsstieren veel minder. Maar de ene witblauwe is duidelijk de andere niet. Er zijn flinke verschillen tussen de fokwaarden geboortegemak, geboortegewicht en draagtijd binnen alleen al het toplijstje met meest ingezette gebruikskruisingsstieren in boekjaar 2016-2017 (zie tabel 1).

Licht kalf heeft beperkte meerprijs

'Er zijn grofweg twee soorten veehouders en de scheiding loopt zo rond de landsgrens tussen België en Nederland.

te of hoge nukaprijs

Veel Nederlandse veehouders letten alleen op geboortegemak. Het kalf moet zonder hulp geboren worden, de koe moet niet afgezien hebben en direct melk gaan geven. Bij die veehouders is het kalf van ondergeschikt belang', vertelt Simon Noppen, exportmanager bij de Belgische ki-organisatie BBG (in gezamenlijk eigendom van CRV en AWE). 'Maar Vlaamse veehouders trekken graag een keer extra als een kalf 50 of 100 euro meer opbrengt.'

Het streven naar enkel gemakkelijke geboorten zorgt ervoor dat er ook veel lichtere gebruikskruisingskalveren op de markt komen, zo merkt veehandelaar Arjan van Mourik. 'Het aanbod is nu heel groot, waardoor de mindere soort witblauwkalveren nauwelijks meerwaarde heeft. Als een veehouder deze kalveren ook nog eens voert als holsteins en op veertien dagen wil laten vertrekken, dan brengen ze soms maar 25 euro meer op dan een zwartbontkalf.' Aan de andere kant komt Van Mourik ook situaties tegen waarbij een stier is gebruikt die te zware kalveren geeft en waarbij de koe kort na het kalf in de veewagen staat als gevolg van complicaties. 'Voor sommige veehouders is het fors gebruik van witblauwstieren een nonchalante beslissing geweest waarmee ze achter de meute aanlopen. Maar ook hierbij moet je een plan hebben. Ik adviseer veehouders goed naar hun koeien te kijken, desnoods met een adviseur.

Hierbij staat de vraag centraal: welke witblauwstier past bij de ruimte die mijn koeien hebben?'

Voor een passend gebruik van witblauwstieren adviseert Ruben Bonne, productmanager Belgisch witblauw bij CRV, om in de eerste plaats naar de fokwaarden te kijken. 'Van zorgvuldig op geboortegemak geselecteerde proefstieren worden bij ons in drie weken tijd een paar duizend rietjes ingezet. Binnen een jaar heb je hierdoor heel betrouwbare fokwaarden voor geboortegemak.'

3,4 procent meer zware geboorten

De praktische betekenis van de fokwaarden geboortegemak, draagtijd en geboortegewicht staan weergegeven in de infographic op pagina 9. Een vrij gemiddelde Belgisch-witblauwstier met 118 voor geboortegemak scoort omgerekend naar zwartbontbasis 83. Dit betekent dat gemiddeld 8,4 procent van de kalveren zwaar of door middel van een veterinaire ingreep wordt geboren. Dit percentage is bij een holsteinstier met een geboortegemak van 100 circa 5 procent. Het percentage moeilijke geboorten ligt bij het gebruik van deze witblauwe stier omgerekend dus 68 procent hoger. Praktisch gezien betreft het 3,4 meer zware geboorten op 100 kalvingen. Een witblauwstier met een geboortegemak van 130 scoort op zwartbontbasis 95. Dit is een waarde die

ook bij diverse holsteinstieren voorkomt. De verschillen in draagtijd tussen holstein en witblauw zijn klein, zo is ook te zien in de infographic.

Anders is het bij geboortegewicht. Een witblauwe gebruikskruisingsstier met 82 voor geboortegewicht scoort omgerekend 118 op zwartbontbasis. In vergelijking met een holsteinstier met fokwaarde 100 voor geboortegewicht zijn de kalveren gemiddeld 2,5 kilo zwaarder. De gegevensverzame-

ling van de geboortekenmerken gebeurt bij de geboortemeling van het kalf. Veehouders kunnen vrijwillig het geboorteverloop en het geboortegewicht invullen. Stiereigenaren betalen vervolgens voor de verwerking van deze aparte gegevensstroom, waardoor hun stieren de betreffende fokwaarden krijgen. 'Op dit moment vult zo'n veertig procent van de veehouders structureel de geboortegegevens in', vertelt Gerben de Jong, hoofd AEU en verantwoordelijk

Tabel 1 – Fokwaarden (december 2017) voor de meestgebruikte gebruikskruisingsstieren witblauw 2016-2017, gerangschikt op geboortegemak (bron: CRV)

naam	betr. geboorte- gemak	geboorte- gemak	draag- tijd	geboorte- gewicht	vlees- index
Vekis Poetin	88	131	97	73	—
Octavin de la Coue	92	129	93	73	—
Japio van de Blomsteeg	87	126	103	77	93
Arnold van de Blomsteeg	84	126	100	77	—
Noud van de Plashoeve	87	125	94	79	86
Rian 18 van de Plashoeve	90	125	92	78	82
Mage des 1000 Fontaines	90	125	97	79	—
Fructueux d'Ozo	88	125	91	77	—
Mercure de Petit Rosière	90	125	96	78	—
Jafar de la Coutere	91	123	98	77	102
Elk 23 van de Plashoeve	91	122	96	80	91
Effigif de Bierwa	88	122	99	82	—
Dorus van de Plashoeve	89	121	101	83	90
Rocky des Peupliers	83	121	96	80	—
Elk 33 van de Plashoeve	89	120	95	82	—
IJsbert ter Reybroeck	82	120	103	83	—
Rugulus de la Coue	90	118	101	84	92
Rachid de Remichampagne	88	118	103	86	—
Cheval du Baty d'Eprave	87	117	105	90	—
Erik van de Blomsteeg	89	116	100	87	95
Mandarin du Bois d'Auge	90	116	96	86	103
Major de la Rulles	88	115	108	89	91
Noble de Petit Rosière	87	114	96	92	—
Obese van de Brabantse Blauwe	89	113	99	90	—
Paprika de la Coue	89	112	104	90	—

André Slager: 'Drachtpercentage bepaalt gebruik'

Twee weken geleden verliet een witblauw-kruisingskalf met een gewicht van 96 kilo het melkveebedrijf van André Slager in Dedemsvaart. De veehandelaar maakte vervolgens 440 euro over. Een uitschieter, maar het lijstje

met afgeleverde stierkalveren telt wel meerdere dieren van in de 80 kilo. De melkveehouder, die 200 koeien melkt, houdt ze daarvoor dan ook wel dertig dagen op onbeperkt aangezuurde melk. 'Ik lever graag een goed kalf af en ik ben er ook van overtuigd dat ik daar het meeste aan verdien', vertelt Slager. Hij baseert zich op meer dan twintig jaar ervaring met het gebruik van Belgisch witblauwen. Afgelopen jaar paarde hij zelfs 90 procent van de koeien met een witblauwe stier. De pinken worden allemaal met gesekst sperma van een holsteinstier geïnsemineerd.

De resultaten van de gebruikte witblauwstieren zet Slager af en toe eens voor zichzelf op een rij. Dat doet hij niet voor het geboortegemak, want het witblauwgebruik heeft niet meer dan één keer een keizersnede opgele-

verd. 'Ik breng vooral het percentage dracht in beeld en baseer daarop of ik met een stier verder ga. Om die reden ben ik gestopt met gesekst mannelijk witblauwsperma.'

Grote verschillen in kwaliteit van de kruisingskalveren ziet Slager niet. 'Ik gebruik luxe stieren, maar van allemaal heb je wel eens een heel fraai bespied kalf en ook wel eens een wat smaller. Een echte lijn is op bedrijfsniveau niet te ontdekken, al heeft een stier als Paprika de la Coue het hier wel bovengemiddeld goed gedaan. Zowel in kwaliteit van de kalveren als in drachtpercentage.'

Bij het gebruik van de holsteinstieren let Slager wel op afkalfgemak, wat later de geboorte van de witblauwe kalveren ten goede komt. 'Ik denk dat dit nog belangrijker is dan het geboortegemak van de witblauwe.'

voor de fokwaardeschatting. 'Voor snel betrouwbare fokwaarden is het dus van belang dat veehouders deze informatie iedere keer weer en waarheidsgetrouw invullen.' Waarnemingen van ongeveer 500 kalveren zorgen vervolgens voor een betrouwbaarheid van de fokwaarde van 80 procent.

Bespiering nog niet in fokwaarden

Ook Ruben Bonne herkent het geluid dat er op kalververzamelplaatsen op dit moment aanbod van te lichte gebruikskruisingskalveren is. Geboorteverloop en geboortegewicht blijken redelijk hand in hand te gaan, zo laat tabel 1 zien. 'Voor het gros van de boeren voldoet een geboortegemak van 110 tot 115 prima. Lichtere kalveren hoeft vaak niet.' Los van het geboorteverloop en geboortegewicht staat het rastype van de kruisingskalveren. Hiervoor ontbreken nog fokwaarden. 'Veehouders raad ik vandaag de dag aan om goed naar de foto's van stieren te kijken. Als je meerdere stieren bekijkt, zie je grote verschillen in bespiering en gestalte. Deze aanleg wordt door stieren uit de beste foklijnen goed doorgegeven en dan nog kunnen de kalveren gemakkelijk worden geboren', garandeert Simon Noppen. 'Gewicht is iets heel anders dan raskwaliteit.'

Zowel Noppen als Bonne zijn het erover eens dat er behoefte is aan fokwaarden die wat zeggen over de kwaliteit van de kalveren. 'Op dit moment worden er steeds meer data verzameld van opvangcentra en kalverhouderijen. Misschien is de waarde van een kalf op het moment van afvoer naar de vleeskalverhouderij wel bruikbaar', vertelt Noppen. Ruben Bonne vult aan: 'In de zuivere fokkerij verzamelen we ook data over bespiering van de kalveren bij geboorte. Diezelfde vraag zouden we ook melkveehouders kunnen stellen bij de geboortemelding en daar een fokwaardeberekening aan hangen net zoals bij geboortegemak en geboortegewicht.' Nu het gebruik van witblauwsperma zo groot is, zijn meer handvatten voor een goed gebruik logisch. 'Het heeft prioriteit om dit verder te onderzoeken', aldus Bonne.

Kleur kalf zegt niets over kwaliteit

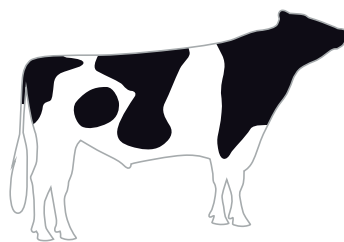
Op dit moment worden er al wel vleesindexen berekend naar aanleiding van slachtgegevens. 'De enige gegevens die we hiervoor nu krijgen, komen uit Vlaanderen. Sinds de productschappen in Nederland zijn opgeheven, krijgen we geen Nederlandse slachtgegevens meer', vertelt Gerben de Jong. 'RVO wil ze niet aanleveren, waardoor gebruikskruisingsstieren niet of laat een vleesindex krijgen. We hopen dat daar snel verandering in komt.'

Op dit moment worden er alleen gebruikskruisingsstieren ingezet die geen zwarte vlekken en niet de roodfactor hebben. Dit om te voorkomen dat er zwart- en roodbonte kalveren worden geboren die de veehandel minder waardeert. 'Hierdoor is de absolute top binnen het ras niet te benutten voor gebruikskruising. En dat terwijl kleur na gebruikskruising helemaal geen negatieve rol speelt in de kwaliteit van het kalf. We willen ons graag sterk maken om dit vooroordeel weg te nemen', vertelt Noppen.

Veehouders voor wie de waarde van kruisingskalveren telt, raadt veehandelaar Arjan van Mourik aan om het gebruik van witblauwe stieren te heroverwegen. 'Bij een meerwaarde van 25 of 50 euro moet je jezelf afvragen of dat het risico waard is. Witblauwkalveren worden zwaarder geboren en zijn ook kwetsbaarder. Als je het aangepaste management niet aankunt, is het beter om niet aan witblauwen te beginnen. Zeker niet gezien het huidige aanbod.'

Fokwaarden gebruikskruising in de praktijk

Praktische betekenis van geboortefokwaarden bij gebruik van een vrij gemiddelde Belgisch witblauwe gebruikskruisingsstier ten opzichte van een gemiddelde holsteinstier op een koe die minimaal één keer eerder heeft gekalfd.

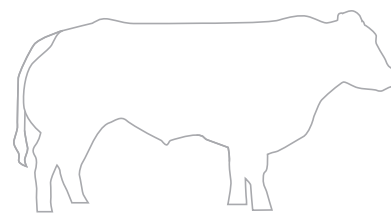

FOKWAARDE ZB-BASIS

geboortegemak: 100
draagtijd: 100
geboortegewicht: 100

5% moeilijke geboorten
281 dagen draagtijd
42 kilogram geboortegewicht

FOKWAARDE ZB-BASIS BWB-BASIS

geboortegemak: 83 118
draagtijd: 101 96
geboortegewicht: 118 82

8,4% moeilijke geboorten
281,4 dagen draagtijd
44,5 kilogram geboortegewicht

Versillen in kalveren op basis van vader vindt Van Mourik lastig te ontdekken. 'De kwaliteit van het kalf is voor driekwart het gevolg van het management. Als je de kalveren maximaal voert, diarree buiten de deur houdt en de kalveren indien nodig wat langer wilt aanhouden, dan loont het gebruik van witblauwen. Bij een gewicht bij afleveren van 55 kilo of meer wordt het financieel nog aantrekkelijker.' |

Samenvatting

- De vleeskalverhouderij betaalt nog nauwelijks een meerprijs voor te lichte kruisingskalveren.
- Streven naar de hoogste fokwaarden voor geboortegemak kan te lichte kalveren geven.
- Een gemiddelde witblauwe kruisingsstier geeft 3,4 meer zware geboorten op 100 kalvingen.
- Op dit moment ontbreken fokwaarden voor raskwaliteit van kruisingskalveren nog, maar de ontwikkeling heeft prioriteit.